

” המסורת המוזרה של אבא ”

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך: ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

המסורת המוזרה של אבא

פרדי ברוד

משהו לא ברור העיר אותי בבוקר, בשעה שקרני האור הראשונות חדרו אל העולם. התיישבתי במיטה ובהיתי בקיר שמולי. מה זה היה? מה היה המשהו שהפריע לי להמשיך לישון? עצמתי את עיניי וניסיתי להיזכר בחלום. גם כאשר נשכבתי בחזרה והתכרבלתי מחדש בשמיכה, בתקווה שאוכל לחזור אל אותו חלום, לא נחלתי הצלחה.

באותו יום הסתובבתי ברחבי הקמפוס, עברתי משיעור לקורס, מכיתת לימוד אחת לשנייה, אבל ראשי היה עסוק באותה חוויה לא מוגדרת שחוויתי. משהו פנימי בתוכי לא היה רגוע.

זה מוזר, אבל עד לאותו יום לא ראיתי אף פעם את הדוכן הנחמד עם ספרי לימוד, ניצב בלב הקמפוס מול הקפיטריה. ליד הדוכן עמד צעיר גבה-קומה, ממושקף ומזוקן. כשעברתי חייך אליי ושאל: "את יהודייה?" – "לא, אני לא יהודייה, אבל למה אתה שואל?" – נעמדתי לשוחח עם הרב היהודי (כנראה בהשפעת החלום המציק בו לא יכולתי להיזכר), בלי לדעת ששיחה ראשונה זו תוביל לשיחות רבות נוספות, ובעצם תשנה לי את כל חיי, פשוטו כמשמעו

לא נולדתי להורים יהודיים ולא גדלתי על ברכי חינוך יהודי. הוריי למעשה לא השתייכו לשום דת ולא לקחו אותנו לכנסייה או למקום תיפלה אחר. יחד עם זה אני חייבת להודות שמסורת כן הייתה במשפחה, כפי שאפרט עוד מעט. אף פעם לא הרגשתי שאימי או אבי חסמו את דרכי ללימוד, להגיע ולהתנסות במקומות שונים, בחוויות בלתי מוכרות, הם רק ביקשו תמיד שאת מסורת המשפחה אשמור, לא בגלל המשמעות הרבה שלה, אלא כדי לכבד את זכר הוריהם, ולי בינתיים לא הייתה שום בעיה להבטיח לנהוג כבקשתם.

אחרי ההיכרות שלי עם השליח, הרב יוסי שלייפמן, ואחרי שפגשתי את מירי אשתו, הבנתי שהעולם נושא בחובו משמעות עמוקה הרבה יותר מהשטחיות שחגגה בחיי עד אז. הבנתי שלמרות שאיני יהודייה, ביכולתי להיות קרובה לבורא העולם על ידי שמירת שבע מצוות אוניברסאליות. למדתי מצוות אלו והשתדלתי להיות "בן-אדם טוב" כפי שהרב שלייפמן קרא לכך. ההורים שלי בוודאי היו מאושרים מפגישתי עם השליח; היותי אדם טוב יותר, כללה גם ציונים משופרים בלימודי והתקדמות רבה לקראת קבלת תואר של עורכת-דין.

שנת הלימודים הסתיימה. לכאורה כאן גם היה עתיד הקשר שלי עם משפחת שליפמן להסתיים, אבל כשחשבתי על התכניות שלי לעונת הקיץ, נשאו אותי רגליי לקומה השנייה של בית חב"ד, מקום המגורים של השלייפמנים. "מה את עושה כאן?" – פתחה מירי בחביבות את הדלת – "חשבתי שנסעת כבר הביתה".

"גם אני חשבתי לנסוע הבוקר, אבל רציתי לחזור לכאן ולדבר על תכניות הגיור שלי"... המילים נפלטו מפי בלי שהתכוונתי לכך. בתקופה מאוחרת יותר חזרתי ונברתי במחשבותיי אודות השבוע האחרון של סיום העונה בקולג', אני פשוט לא חושבת שהן כללו גיור. לא חקרתי מספיק את היהדות, לא היו לי חברים יהודים ואפילו ההיכרות שלי עם השלוחים החב"דיים לא הייתה עמוקה מדיי ולא כללה שיחות נפש או עידוד לקראת גירות. מה קרה לי?

מירי הייתה מופתעת כמעט כמוני: "גיור? הרי אמרת שטוב לך עם שבע מצוות בני נוח?? איך מגיעה המילה 'גיור' לתמונה?"

"אני רק רוצה לבדוק" – חזרתי וטענתי – "לבדוק אפשרות להיכלל על בני העם הנבחר. אולי אפילו לנסוע לגור בארץ הקודש... בינתיים אני רק בודקת".

מירי הלכה לאיטה אל המטבח ואני פסעתי בעקבותיה. היא הניחה שתי כוסות חד-פעמיים על השולחן ובקבוק מיץ תפוחי-עץ. היא נראתה מהורהרת מאוד: "תשמעי בְּקִי", היא אמרה, "את יודעת שעם ישראל לא מעודד גיור. יש דברים שפשוט לא דורשים ממך, בשביל מה את צריכה להסתבך? להיות יהודי משמעו לקיים שש מאות ושלוש עשרה מצוות כדי להגיע למימוש הייעוד. הנה עכשיו את משתדלת לקיים שבע מצוות וכבר את בסדר"... היא בלעה את רוקה, מילאה מיץ צונן בכוס והמשיכה: "עברה עלייך שנה קשה. לימודים קשים, מבחנים, כתיבת התזה... סעי הביתה לחופש, לכי תעשי חיים ותמשיכי להיות "בן-אדם טוב". תמיד נשמח לראות אותך שוב אצלנו..."

פטפטנו עוד דקות ספורות, יצאתי מהבית מתוסכלת. כשהתיישבתי בקפיטריה עם כוס קפוצ'ינו וקרואסון ניסיתי לעשות לי קצת סדר במחשבות: קודם כל מה פתאום אמרתי שאני רוצה להתגייר? ובכלל, מה זה אומר להיות יהודי? ואם אכן די בקיום שבע מצוות כדי לממש

את הייעוד שלי, בשביל מה להתגייר? מאידך, היה שם משהו בבית חב"ד שלא ראיתי בשום מקום אחר. לוי הייתי ציירת בוודאי הייתי מציירת את בית חב"ד ואת השלוחים בצבעים בהירים, הרבה אור, הרבה צהוב וזהב, לעומת חברים שנצבעו בדמיוני בגוני אפור וירוק-זית... מה הלאה? אולי באמת לנסוע הביתה לחופש, ליהנות מפינוק אצל אימא בבית ולהשתדל לרוקן את הראש מכל דבר כבד?

עליתי לחדרי בדירת הסטודנטים. מישהו שארז ועזב השאיר מספר ספרים על הספה, שניים מהם עסקו במהותו של היהודי (השגחה פרטית? עדיין לא הכרתי את המילה הזו). תחבתי אותם בתיק הנסיעות שלי ואמרתי שלום לחדרי הקטון בו שהיתי במהלך החודשים האחרונים.

את הספר הראשון "להיות יהודי" בלעתי בשקיקה בנסיעת הרכבת הארוכה. קראתי על המצוות השונות, מדי פעם הפסקתי לקרוא, הבטתי החוצה בנופים החולפים ובמחשבתי חזרתי וניתחתי את מה שקראתי. ידעתי שמאוחר יותר ארצה לחזור ולעיין בנושאים מסוימים.

הייתי פחות משבועיים בבית כשקיבלתי הצעה לפגישה עם בחור צעיר שהכרתי מזמן לימודי בבית הספר התיכון. הסכמתי מיד. לא היה אכפת לי לצאת קצת ולהתאוורר בחברה, אבל את אבי הפגישה הזו די הלחיצה. הוא טען: "בְּקִי, את זוכרת שאנחנו מתחתנים רק עם המשפחה שלנו?" "כן אבא, אני לא יוצאת כדי להתחתן, אני רק יוצאת להתאוורר קצת. חופש או לא?"

ואבא נאנח ואמר לי, מודד את מילותיו: "זה לא טוב לצאת להתאוורר באופן כזה. אי אפשר לדעת מה יוצא אחר-כך מהמפגשים האלו. בשביל מה את צריכה את זה? בואי נצא את, אמך, אחיך ואני ביחד למסעדה ולאחר מכן נוכל ליהנות מקונצרט טוב של מוזיקה קלאסית".

מעניין שדווקא חששו של אבא הרגיז אותי. התעקשתי כמו בימים הרחוקים, כשעוד למדתי בתיכון ולא הרשו לי להשתתף במשהו שהחברים עשו, או ללכת לתכנית בה השתתפו החבר'ה. גם כאן מצאתי את עצמי מתריסה: "ומה יקרה אם כן אפגש ואם כן יתפתח משהו

רציני? אז מה? כל המסורת הזו שמתחננים רק במשפחה – זו מסורת מיושנת. למה שאהיה מחויבת לה?"

פניו של אבא חוורו מאוד. לרגע נשען על הקיר, מחפש תמיכה פיזית לכאב נפשי. הכאב ניכר היה על פניו והוא אמר-התחנן: "בקי יקירתי, יש הרבה דברים שאני יכול להסביר לך, ויש דברים שאני לא יכול להסביר פשוט משום שאני עצמי לא מבין אותם. גם אני וגם אימא שלך התחייבנו להורינו שנתחנן רק בתוך המשפחה. זו מסורת משפחתית בת דורות. אם חלילה יקרה משהו ואת תשברי את המסורת הזו – תכאיבי לנו מאוד ותכאיבי גם לסבים ולסבות שלך שכבר אינם בין החיים. אצלנו במשפחה תמיד כיבדו את זכר המתים ואת רצונותיהם". דיבורו של אבא פסק אבל המבט המתחנן שלו הוסיף ללטף את פניו. היום, במבט לאחור, אני לא זוכרת אם הרהרתי במילים שלי, או שהן יצאו מפי בקצפו של הוויכוח הקטן שהתפתח. ובכל אופן, בשלב כלשהו אמרתי לאבי: "מה אתה, ילד קטן? אתה מקיים מסורת שאותה אינך מבין, מתוך כבוד אל אנשים שלא הכרת ואשר אינם עוד בחיים... היכן הרציונאליות שלך? איפה כושר האבחנה והניתוח? ואולי כדאי לך לבדוק ולחפש מהיכן נובעים הכללים הללו, והיה אם הם סתם אמונות טפלות – אולי כדאי אז להיגמל מהם במאה שלנו, בדור הקדמה?".

אבא התיישב על הכורסא ואת ראשו הניח בין שתי ידיו. לרגע ארוך היה שקט סמיך בחדר, ארוך כל כך עד שהתחלתי לחשוש שאולי באמת הגזמתי הפעם. ואז הצעתי: "לאחרונה יצא לי להכיר את חב"ד. בוא נבדוק במחשב האם יש בית חב"ד בעיר שלנו, ניגש אל הרב ונשאל אותו איך מסתכלת היהדות על כל הסיפור הזה!"

"רב יהודי?? מה הקשר??" – אבא העיף מבט מוזר לכיוון שלי. "לא נראה לי שיש צורך בבירורים אצל היהדות. המשפחה שלנו לא השתייכה מעולם לשום בית-דת, אבל אם לברר, אולי אפשר פשוט לחפש מידע דרך האינטרנט..."

"אבא, מה אכפת לך? אולי לא מספיק שיתפתי אתכם, אבל השנה העמיקה ההיכרות שלי עם חב"ד, אני אפילו שומרת על מצוות מסוימות שניתנו כדי לעשות את העולם טוב יותר..." כשהבטתי בפניו התמהות עלה הרעיון "אתה יודע מה אבא, אני אוותר על הפגישה שלי הערב, ואילו אתה תתחייב להגיע אתי לבית חב"ד. בסדר?"

"או-קיי. עשינו עסק".

בית חב"ד הקרוב נמצא במרחק של שלושת רבעי שעה נסיעה מביתנו. אימא העדיפה לא להצטרף וכך מצאתי את עצמי יושבת ברכב המשפחתי המרווח שלנו, סמוך לנהג. אבא ניסה לשוחח קצת בדרך על ה'הובי' האחרון שלי, שעליו לא ידע דבר, ואילו אני העדפתי לשתוק לגמרי ולהיות מכונסת בעצמי ובמחשבותיי. אחר הצהריים התחלתי לקרוא את הספר השני שהבאתי מהדירה שלי בקולג' "מבוא לתורת החסידות" – ספר זה היה פחות קריא מקודמו. קראתי פרק קצר ונתתי לעצמי זמן מחשבה. קראתי עוד פיסקה או שתיים והרגשתי כמו צלילה למים עמוקים בלי לדעת לשחות... היה בו בחומר משהו עמוק במיוחד, מסתורי ומסקרן. אינני מתכוונת כמובן למסתורי כמו ספר מסתורין הנמכר בחמש דולר בחנות בקצה הרחוב, אלא מסתורין החופר אל מסתורי הנפש, משהו המחבר בין ה' ליקום. הנסיעה ברכב עברה עלי תוך שאני מעלה לעצמי נושא או משפט מתוך הספר ומנסה לנתחו לעצמי. היה לי ברור שנתקלתי במשהו רוחני נשגב ובלתי ידוע.

בית חב"ד שבו פגש בנו הרב הירש נראה שונה לגמרי מזה שבקמפוס. כאן היה בניין רחב ידיים בן שלוש קומות. בקומה הראשונה היה בית כנסת מדהים ביופיו – חלונות ויטראז' צבעוניים חייכו אליי כשעברתי, במרכז עמדה בימה מעץ מהגוני ובמרכז שולחן מכוסה במפת קטיפה. בקומה השנייה היו חדרי לימוד ואילו משרדו של הרב הירש היה בקומה השלישית, משרד קטן ונקי. על הקיר בלטה תמונה של איש בעל זקן לבן ועיניים טובות. מלבד זה היה בצד ארון ספרים שחלקו הגדול היה בשפת הקודש (כבר יכולתי לזהות את האותיות השונות על הכריכות). התיישבנו. חיכיתי שאבי יתחיל לשאול, אבל כשהבחנתי בחוסר הנעימות שלו קיבלתי על עצמי את התפקיד: "רביי, תודה שהסכמת בהתראה כה קצרה להיפגש אתנו. יש משהו מיסטי ולא רציונאלי שהמשפחה שלי מקיימת. אבא ואני רוצים לבדוק את הנושא ולראות אם יש לו מקור, סיבה או הסבר"... - "אשמח לעזור לכם, אבל אינכם יהודים. מדוע הגעתם אליי?"

סיפרתי במשפטים ספורים על ההיכרות שלי עם הרב שלייפמן ועל הרצון הדי-חדש שלי להתגייר. ראיתי בזווית עיניי את אבא המופתע. שמחתי שלא העלה שאלות עכשיו והשאיר זאת לזמן מאוחר יותר.

הרב הירש חזר והדגיש שנראה לו שלא הוא הכתובת, אם כי הוא מוכן לסייע, אם יוכל כמובן.

אבא פירט את צוואת הוריו שהתבססה על צוואת הוריהם, שהתבססה על צוואת הוריהם: "אצלנו מתחתנים רק בתוך המשפחה" – הוא הסביר – "יש כמה עשרות של משפחות המונות את המשפחה המורחבת שלנו, ורק אתם מותר לנו להתחתן... יש עוד מנהגי מסורת שגם עליהם ביקשו הוריי שנקפיד... אימא שלי אינה עוד בין החיים, אבל בלאו הכי לא ידעה למה ומדוע ולא ידעה להסביר לי. יש גם שבוע אחד בערך בחודש אפריל שאז מנקים אצלנו את הבית, מסיידים את הקירות, מנערים את המיטות ושוטפים כל פינה בבית".

ראיתי זיק נדלק בפניו של מנהל בית חב"ד, הרב הירש, כאשר אבא תיאר את ניקיון האביב שנערך בביתנו בכל שנה.

"האם יש עוד מנהגי מסורת במשפחתכם?" – עכשיו הייתה התעניינות כנה בשאלה של הרב.

"לא משהו מיוחד, רק מסורת שקשורה בבריאות הגוף" – ענה אבא. "אימא סיפרה לי את סוד הבריאות העובר מדור אל דור" – הוא אמר – "במשפחה טוענים שצריך לצום יום אחד שלם, מהערב ועד הלילה הבא אחריו, עוד לפני חדירת הקור של החורף, בערך בחודש ספטמבר. מי שצם ולא אוכל ולא שותה - אומרים במשפחה - יהיה גופו בריא יותר ומוכן למזג האוויר החורפי..."

הרב הירש הוציא ממגירת שולחנו דפדפת צהובה. הוא ציין את שמות המשפחה שלנו ושל משפחות נוספות שנכללו במשפחה המורחבת שלנו ושאתם מותר היה לנו להתחתן. הוא רשם עוד פרטים חשובים על מנהגי המשפחה והבטיח להיות בקשר.

בימים הבאים נרשמתי למכון לגיור שהציע שיעורים. 'התנפלתי' על המידע שרכשתי בשיעורים אלו, ובמקביל השאלתי מבית חב"ד ספרי פילוסופיה והיסטוריה. ימים שלימים עיינתי וגמעת ידע. הצטרפתי לשיעור תניא בבית חב"ד – השיעור האהוב עלי ביותר שבו גם ניסיתי לברר שאלות מהותיות שהציקו לי.

אקדים את המאוחר ואספר שבמשך שלוש שנים למדתי, קראתי, שאלתי והתעניינתי. גם כשחזרתי לאוניברסיטה המשכתי ללמוד בבית חב"ד ובמכון אורתודוכסי לגיור. רק אחרי שלוש שנים והרבה דחיות, נקבע לי זמן לבחינה מסכמת גורלית על הלכות.

במקביל עשה הרב הירש עבודת מחקר נפלאה. הוא חזר אל הוריי עם מידע מרתק: משפחתנו שייכת למוראנוס – האנוסים בספרד שנאלצו להמיר את דתם למראית עין, ואת מצוות התורה שמרו בסתר כשהם מעניקים להם סיבות "הגיוניות" (כמו בריאות למשל), כדי ששכניהם וחבריהם לא יחשדו שהם שומרים על מצוות היהדות.

אני בשלב זה כבר הבנתי היטב את פשר הניקיון בחודש האביב. למדתי על צום יום הכיפורים ועל האיסור להתחתן מחוץ למשפחה המורחבת – עם ישראל. האפשרות שמשפחתי נמנית על העם הקדוש מדורי דורות הפעימה אותי. האמנם איני צריכה להתגייר???

שאלות הלכתיות רבות נשאלו בין הרבנים שעמם הייתי בקשר. הרב שלייפמן הודיע לי שאחר בירור והתייעצות – אני חייבת לעבור את תהליך הגיור. אמנם המשפחה במקורה יהודית, אבל עדויות ממשיות אין ומי יודע מה ארע במשך הדורות...

הגיע היום הגדול בחיי בו אני עתידה להיוולד מחדש. בחרתי בתאריך חגיגי: ט"ו באב – תאריך שיש לו משמעות רבה ביהדות. לבשתי בגדי לבן (לא שאולים), בחרתי לי שם יהודי "רבקה" (מזכיר קצת את השם בקי, אבל קדוש יותר) והפתעה הגדולה שלי הייתה שכאשר יצאתי מבית חב"ד, חיכו לי בחוץ אבי, אימי ואחי הצעיר ממני בשנה: "בקי, שיחות ארוכות ודיונים עמוקים היו לנו בשבועות האחרונים. החלטנו שכנראה מסקנתו של הרב הירש נכונה ואנחנו גם יהודים במקור... שלושתנו נרשמנו רק אתמול במכון לגיור... אנחנו מתחילים בתהליך שיכניס אותנו רשמית לעם היהודי"...

דמעות של שמחה והתרגשות מילאו את עיניי. הילה בגוונים של צהוב וזהב עטפה את המשפחה שלי ואותי – לא נראה לי שהייתה אף נערה בתבל כולה שהייתה מאושרת כמוני בט"ו באב של אותה שנה!

רבקה (שם בדוי) סיפרה את סיפורה לאם הבית בפנימייה שבה למדה אחרי גיורה. לבקשתה שונו פרטים רבים בסיפור זה, וזאת כדי שרבקה תוכל להמשיך את חייה בצניעות, ללא פרסום.

לקראת שנת הלימודים הבאה התקבלה רבקה כסייעת במשרד עורכי דין שומרי מצוות. בדרך החסידות היא משלבת היטב רוחניות וגשמיות - "בכל דרכיך דעהו" - גם כשהיא בעבודה. משפחתה שעברה גיור מחמיר הצטרפה למשפחת בית חב"ד המורחבת בעיר מגוריהם.